

УДК 7.012:687.17.016

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ «МИСТЕЦТВО» ТА «ДИЗАЙН» В ПРОЕКТУВАННІ ОДЯГУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

КОЛОСНІЧЕНКО Олена

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Представлено аналіз закономірностей формоутворення та функцій сучасного одягу. Розглянуто поняття «мистецтво», «дизайн», «архітектоніка» як художньо-естетичні аспекти модернізації навколишнього предметного світу. Виокремлено особливості створення гармонійного одягу спеціального призначення як об'єкта промислового виробництва, спрямованого на вирішення економічних задач суспільства.

Ключові слова: дизайн одягу, художньо-композиційне проектування ергономічного спецодягу, гармонізація форми.

ВСТУП

Проблема формоутворення одягу спеціального призначення досліджується шляхом вивчення та узагальнення художньо-естетичних, методологічних, технологічних проблем. Методологічною основою дослідження є класифікаційний та технологічний підходи, які розкривають сутність та діапазони використання технологічних проблем в дизайні одягу, що дозволяє виявити протиріччя та слабкі місця у сучасному художньо-композиційному проектуванні ергономічного спецодягу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Застосування поняття "дизайн" при проектуванні спецодягу є, на перший погляд, зайвим, тому що існує забобон про те, що спецодяг не є об'єктом дизайну. Такий стан речей був характерним для історії розвитку дизайну тому, що реальні контакти дизайнерів із виробництвом налагоджувалися з величезними труднощами. Існуючі і в теперішній час підходи до створення виробничого одягу несуть на собі відбитки попередніх років.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Сучасний одяг – багатогранне явище проектної культури, яке потребує глибокого дослідження. Питання семіотики мови дизайну розглянуто в роботах Степучева Р.А. (костюм), Макарової Т.Л. (костюм), Жердева Є.В. (промисловий дизайн), Стор І.М. (графічний дизайн), в яких в теорію дизайну введено семіотичні поняття та сформульовано деякі теоретичні положення, що характеризують візуальну мову дизайн-

об'єктів. Наведені наукові результати довели перспективність подальшої семантизації знань про сучасний одяг як об'єкта дизайну.

Особливо актуальним це є в теперішній час, коли у мистецтві відбуваються радикальні, руйнівні метаморфози, лише дизайн залишається сферою, яка організовує художньо-естетичний аспект середовища існування людини. При цьому, IT-підтримка цієї апріорі антропоцентричної, амбівалентної (художньо-технічної) творчості має бути орієнтована на посилення його естетичної значущості. Однак, поки що IT-проекування в основному спрямоване на економічні показники збільшення товарної маси промислової продукції та стимулювання її збуту, від чого суспільство відчуває речове та візуальне «зашумлення». При цьому, «споживчий» дизайн працює не на розвиток екологічного мислення, а на підтримку гіпертрофованої зацікавленості до речей споживання. Вирішення цієї проблеми полягає у постановці задач, які пов'язані з модернізацією навколишнього предметного світу, в першу чергу промислового виробництва, а також з удосконаленням світосприйняття людини, розвитком його креативності та діяльного відношення до життя.

Процеси створення нових видів спецодягу протягом десятиріч залишалися без змін та мали утилітарний характер. Однак, в останні роки поруч з експлуатаційними характеристиками та захисними властивостями, споживачі спецодягу ставлять вимоги естетичного характеру, удосконалення його форми, відповідно вимог дизайнерсько-ергономічного проектування. Разом з вимогами досконалості художньо-естетичних властивостей спеціального одягу, до критеріїв його якості відповідно вимог архітекtonіки відносяться ергономічні (зручність одягання-знімання, експлуатації), конструктивно-технологічні, захисні тощо. В разі невідповідності зазначеним вимогам, одяг не може вважатися гармонійним. При цьому, необхідною умовою залишаються показники економічної доцільності, які притаманні одягу промислового виробництва.

Дослідники проблеми формоутворення та гармонізації форми [1-4] формулювали основний принцип архітекtonіки єдності «пользи, прочності и красоти» як необхідну умову досконалості. Першочергове значення в цьому сенсі мають фундаментальні теоретичні дослідження Вітрувія. Саме тому, архітекtonіка є об'єктивним властивістю та основоположним принципом побудови будь-якого об'єкту дизайну, який має одночасно естетичне та утилітарно-функціональне значення. Сутність архітекtonіки достатньо широко та повно (хоча й у опосередкованій формі) розглядалася в наукових трудах архітекторів, художників, дизайнерів протягом усієї історії розвитку матеріальної та художньої культури від античності до нашого часу.

Функції сучасного одягу склалися не одномоментно, вони пройшли визначений історичний шлях, що відобразив, власне, тренд культурного становлення людини. До найважливіших з них слід віднести такі: 1) захисна; 2) релігійно-містична – покликана забезпечити людині

захист від сил містичного світу; 3) соціально-майнова; 4) естетична; 5) знаково-комунікативна – формує специфічну мову одягу. Вона несе інформацію про власника та його місце в соціальній диференціації (інтеграції), приналежності до визначеної ідеологічної групи або національності, смакової орієнтації, рівню культури тощо.

Зрозуміло, що художники, на відміну від академічних мистецтвознавців, найбільшу увагу приділяють закономірностям формоутворення та «мислення формою», конкретним засобам організації композиційного матеріалу. Основоположним для теорії формоутворення в архітектурі та дизайні костюма, інших прикладних мистецтвах, безумовно, слід вважати ідеї У. Морріса, Г. Земпера, В. Гропіуса. Проблеми композиції в живописі досліджено в трудах багатьох мистецтвознавців. При чому, проблема співвідношення традиційної художньої творчості та дизайну стала особливо актуальною в середині і другій половині ХХ ст., від моменту створення саме поняття та основних визначень дизайну, в першу чергу в архітектурі, промисловості, одязі промислового виробництва.

Перше рішення цієї проблеми зводилося до визначення: «дизайн – не мистецтво» (Д. Глоаг 1946р.) [3-4]. Як визначний теоретик і практик дизайну, він у ХХ сторіччі відстоював нову професію дизайнера від ідеологічної критики з боку «чистого», академічного дизайну. Вважав дизайн не просто декором, але таким, що впливає на утилітарність предмету. Розглядав дизайн форми, конструкції і матеріалу, якій спрямований на споживача шляхом створення максимальної зручності, задоволення від перегляду та дотику до предмету. З цього випливає, що хороший дизайн виникає з ефективного об'єднання тренованої уяви та практичної майстерності. Отже, хороший дизайн завжди об'єднаний з комерційним значенням (мова йде не про академічний дизайн, рішення якого оцінюється безвідносно до комерційних міркувань). При цьому, така «тренована уява» спрямована на рішення утилітарних та комерційних завдань, а не на вираження у формах речей визначених естетичних ідеалів.

Друге: «дизайн – це абстрактне мистецтво» (Г. Рид, 1954). Він як поет та художній критик дотримувався ідеалістичної теорії образотворчого мистецтва, розглядаючи дизайн як еволюцію.

Третє, компромісне рішення: «дизайн містить елементи художнього мислення, але повністю йому не тотожний» (Т. Мальдонадо, 1964). Як теоретик дизайну, керівник і педагог Ульмської школи формоутворення, бачив мету художньої творчості в моделюванні нових реалій, які активно впливають на життя сьогодення. Ульмська концепція зорієнтована на теорію антикомерційного дизайну. Звідси випливає і тактика дизайнерської діяльності: стикаючись з вимогами конкуренції та іншими особливостями виробництва і споживання, дизайнер повинен освоїти всі інструменти впливу на них – прагматичні, комерційні, естетичні – і підпорядкувати їх головній, культурно-гуманістичній меті. Ульмський дизайн стверджує, що предмет

споживання не може виконувати функції художнього твору, а долі мистецтва не можуть збігатися з долями промислових виробів. Мальдонадо ввів і розвиває принцип системного підходу в дизайні, дослідивши зв'язок дизайну і науки.

Ще одна позиція формулюється таким чином: «дизайн не є рівним традиційному мистецтву, але є ані більшим, ані меншим», інакше кажучи, дизайн і художня творчість являють собою самостійні феномени духовної культури (Б. Бльомінк, 2004). Відповідно Бльомінку, взаємодія мистецтва та дизайну є дуалістичною – вони одночасно різні та схожі.

ВИСНОВКИ

Отже, спецодяг як об'єкт дизайну був і залишаться одягом промислового виробництва, тому показники економічної доцільності та художньої творчості при створенні його різновидів є пріоритетними. Ця думка набуває особливої актуальності в розробці одягу соціального призначення, якій видається безкоштовно. З іншого боку, створення естетичного захисного спецодягу з високими споживчими властивостями є актуальним в теперішній час, потребує подальшого дослідження та визначення основних вимог відповідно функціональної спрямованості в дизайн-ергономічному проектуванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kolosnichenko O.V. The development of new forms of special clothes by design projecting methods [Text] / O.V. Kolosnichenko, N.V. Ostapenko, M.V. Kolosnichenko // *Vlakna a textile*. – 2016. - Vol. 2. - P. 3-9.
2. Колосніченко М.В. Ергономіка і дизайн. Проектування сучасних видів одягу [Текст] : навч. посібник / М.В. Колосніченко, Л.І. Зубкова, Пашкевич та інші – К.: ПП «НВЦ Профі», 2014. – 386 с.
3. Gloag J. *British Furniture Makers* / John Gloag. – London: William Collins, 1946. – 218 с. – (1st Edition)
4. Остапенко Н.В. Проектування спеціального одягу / Н.В. Остапенко, О.В. Колосніченко // *Енциклопедія швейного виробництва* [Текст] : навч. посібник – К.: "Самміт-книга", 2010, – 968 с.

KOLOSNICHENKO O. STUDIES CONCEPT "ART" AND "DESIGN" IN DESIGN OF SPECIAL PURPOSE CLOTHING

The analysis of regularities of forming and functions of modern clothes is presented. The concept of "art", "design", "architectonics" as an art-aesthetic aspects of modernization of the surrounding objective world is considered. The features of the creation of harmonious clothes of special purpose as an object of industrial production aimed at solving economic problems of society are singled out.

Key words: *design of clothes, artistic-compositional design of ergonomic overalls, harmonization of form.*